

Van probleemmeisje naar delinquente vrouw?

Criminele carrières van residentieel behandelde meisjes, van 12 tot 32 jaar*

Thessa Wong, Catrien Bijleveld & Anne-Marie Slotboom

In het onderzoeksverslag hierna worden, op basis van veroordelingen, ontwikkelings-trajecten van 12 tot 32 jaar van 147 hoog-risicomeisjes geschat. Er blijken vier verschillende trajecten te kunnen worden onderscheiden: een adolescence-limited, een laagfrequent afnemend, een hoogfrequent afnemend en een laatstartendtraject. Hoewel de meisjes veel risicofactoren vertonen voor delinquentie, hebben maar weinigen een langdurige criminele carrière. De meisjes uit de viertrajecten verschillen op intelligentie, zelfbeeld, sociale vaardigheden, agressie, persoonlijkheidsstoornis en gescheiden ouders. Aan de hand van type delicten en persoon(lijkheid)s- en achtergrondkenmerken wordt per traject een beeld van de meisjes geschetst.

De ontwikkeling van crimineel gedrag is een belangrijk onderzoeksthema, waarbij onderzoekers proberen te verklaren waardoor individuen beginnen, doorgaan en stoppen met het plegen van delicten. De bestaande theorieën hierover kunnen worden ondergebracht in algemene en typologische theorieën, de algemene weer in statische en dynamische theorieën.

Algemene theorieën stellen dat delinquent gedrag verklaard wordt door een reeks mechanismen, of een cluster van kenmerken die in de theorie gehanteerd worden als vastliggende en onveranderbare kenmerken die het individu predisponeren. Een algemene theorie is *statisch* wanneer ervan uit wordt gegaan dat de ontwikkeling van crimineel gedrag van individuen, op niveaoverschillen na, gelijkvormig is en dat levensgebeurtenissen en de eigen keuze hier geen directe invloed op hebben. Voorbeelden zijn een bepaalde persoonlijkheid (Eysenck, 1977), slechte bindingen met de maatschappij (Hirschi, 1969) en lage zelfcontrole (Gottfredson & Hirschi, 1990). We spreken van een algemene *dynamische* theorie wanneer verondersteld wordt dat dynamische factoren invloed hebben op de ontwikkeling van delinquent gedrag, zoals de theorie van Sampson en Laub (2005), die criminaliteit verklaart aan de hand van belangrijke levensgebeurtenissen en waarbij ook de keuzemogelijkheden van het individu van belang zijn.

Typologische theorieën gaan er eveneens van uit dat de ontwikkeling van criminaliteit niet voor alle delinquenten hetzelfde verloopt, maar dat, afhankelijk van individuele persoon(lijkheid)s- en achtergrondkenmerken, delinquenten verschillende criminele ontwikkelingstrajecten volgen. Volgens typologische theorieën kan dus

* Met dank aan Victor van der Geest voor het leveren van constructief commentaar op een eerdere versie van dit artikel. Ook dank aan Kim Megens en Samora Day voor het overgrote deel van de dataverzameling.

onderscheid worden gemaakt tussen verschillende typen delinquenten, waarbij voor elk type andere mechanismen nodig zijn om crimineel gedrag te verklaren.

De meest invloedrijke typologische theorie is die van Moffitt (1993). Zij beschreef twee verschillende trajecten: het *adolescence-limited* en het *life-course persistent* traject. Volgens haar theorie plegen individuen in het *adolescence-limited* traject enkel delicten gedurende de adolescentie, omdat zij in die periode een 'maturity gap' ervaren: een kloof tussen hun biologische en sociale volwassenheid. Zij plegen veelal rebelse delicten, zoals vandalisme. Hun persoonlijkheidsprofiel is niet afwijkend en delinquent gedrag wordt vooral door situationele factoren verklaard. *Life-course* persisters vertonen echter van jongs af aan probleemgedrag en plegen delicten tot in de volwassenheid. Hun criminele gedrag is niet alleen langduriger, maar ook ernstiger. Het gedrag wordt verklaard door neuropsychologische gebreken, die tot uiting komen in cognitieve, motorische en gedragsproblemen. Deze problemen worden vervolgens versterkt door een hoog-risico-omgeving.

Typologische theorieën zijn echter vooral gebaseerd en getoetst op het gedrag van jongens en mannen. Over de ontwikkeling van meisjes- en vrouwendelinquentie is nog relatief weinig bekend. Moffitt (1993) gaat ervan uit dat meisjes dezelfde criminele paden volgen als jongens, maar dat slechts enkelen toe te wijzen zijn aan het persistente pad. De reden hiervoor is dat minder meisjes dan jongens in een vroeg stadium neuropsychologische gebreken vertonen en daardoor minder kwetsbaar zijn voor bijkomende risicofactoren.

Silverthorn en Frick (1999) beweren echter dat Moffitts ontwikkelingspaden niet van toepassing zijn op meisjesdelinquentie. Zij opperen een theorie dat meisjes zich anders ontwikkelen dan jongens en dat alle meisjes één ontwikkelingstraject volgen, het *delayed-onset* traject. In dit pad komt delinquent gedrag van meisjes pas in de adolescentie naar voren, maar blijft het doorgaan tot in de volwassenheid. De risicofactoren van meisjes die het *delayed-onset* pad volgen, komen volgens de auteurs overeen met die van *life-course* persistent jongens. Maar in tegenstelling tot deze jongens vertonen delinquente meisjes geen antisociaal gedrag in hun kindertijd.

Het bestaan van *één problematisch ontwikkelingspad* voor meisjes wordt (deels) bevestigd door diverse studies, die alle gebruikmaakten van een steekproef van meisjes uit de algemene populatie. In die studies wordt één pad gevonden, dat lijkt op een *life-course* persistent pad, naast één ander pad (D'Unger e.a., 2002; Moffitt & Caspi, 2001) of naast meerdere andere paden die zich beperken tot de kindertijd of adolescentie (Bongers e.a., 2004; Broidy e.a., 2003; Fergusson & Horwood, 2002; Odgers e.a., 2008; Schaeffer e.a., 2006). Slechts één studie vond een enkel pad voor meisjes getypeerd door laatstartend chronisch delinquent gedrag (Silverthorn e.a., 2001). Er zijn echter ook studies, eveneens gebaseerd op meisjes uit algemene populaties, die laten zien dat bij meisjes verschillende problematische trajecten bestaan (Aguilar e.a., 2000; Bongers e.a., 2004).

Het is al met al de vraag of we er gezien de empirische evidentie van uit kunnen gaan dat alle meisjes met een verhoogd risico op delinquent gedrag eenzelfde ontwikkeling van delinquentie laten zien, zoals verondersteld wordt in zowel de theorie van Moffitt als die van Silverthorn en Frick; aanwijzingen uit het beperkte aantal uitgevoerde studies zijn wisselend. Dat kan liggen aan het feit dat deze hebben getracht

ontwikkelingspaden te vinden binnen een algemene populatie. Het is niet erg waarschijnlijk dat meisjes in een algemene populatie crimineel gedrag vertonen, het aantal delinquente meisjes is dan klein en het is daarom moeilijk een eventueel onderscheid in ontwikkelingspaden van delinquente meisjes scherp in beeld te krijgen (Broidy e.a., 2003). Het zou daarom raadzaam zijn onderzoek te doen binnen een groep hoog-risicomeisjes, waarbinnen men meer delinquent gedrag mag verwachten. Deze hoog-risicogroep wordt gekenmerkt door een antisociale persoonlijkheid, lage intelligentie, een laag zelfbeeld of psychische stoornissen. Ook wanneer meisjes drugs gebruiken of fysiek of seksueel misbruikt zijn, zijn zij extra kwetsbaar voor het ontwikkelen van delinquent probleemgedrag. Uit een aantal reviews en metastudies (Hoyt & Scherer, 1998; Hubbard & Pratt, 2002; Simourd & Andrews, 1994; Tankersley & Rycraft, 2007) is namelijk gebleken dat deze factoren samenhangen met meisjesdelinquentie. Daarnaast zijn een slechte ouder-kindrelatie, slecht contact met leeftijdgenoten en delinquente vrienden gerelateerd aan delinquent gedrag. Door delinquentie in hoog-risicomeisjes te onderzoeken is preciezer te bepalen of theorieën zoals die van Moffitt of van Silverthorn en Frick opgaan voor meisjes, en of inderdaad, zoals volgens Moffitt te verwachten is, alle hoog-risicomeisjes het persistente pad volgen. Onderzoek liet eerder zien dat ook binnen een populatie van hoog-risicojongens meerdere ontwikkelingspaden gevonden kunnen worden, met verschillende persoon(lijkheid)sprofielen (zie voor een Nederlandse studie Van der Geest e.a., 2007).

In deze studie wordt de typologische traditie gevolgd en wordt onderzocht of in een steekproef van hoog-risicomeisjes verschillende ontwikkelingstrajecten van delinquent gedrag te onderscheiden zijn. Naast het modelleren van ontwikkelingstrajecten zal onderzocht worden of deze worden gekenmerkt door verschillende typen delicten. Nagin e.a. (1995) lieten zien dat persistente trajecten allereerst getypeerd worden door meer veroordelingen dan adolescence-limited trajecten, en ten tweede door meer gewelds- en vermogensdelicten tijdens de late adolescentie. Van der Geest e.a. (2007) vonden weer dat dit binnen hun groep hoog-risicojongens net even anders lag: zo pleegden de hoogfrequent chronische daders vooral vermogensdelicten, terwijl een kleine groep late starters relatief veel geweldsdelicten pleegde. Ook Blokland e.a. (2005) lieten zien dat chronische plegers vooral veel veroordelingen voor vermogensdelicten oplopen.

Bovendien zal gekeken worden of meisjes uit de verschillende trajecten zich ook onderscheiden op persoon(lijkheid)s- en achtergrondkenmerken. Gezien het karakter van onze steekproef, meisjes die vanwege zorgen om hun ontwikkeling en/of delinquentie in een gesloten setting behandeld werden, verwachten we dat alle meisjes in meer of mindere mate risicofactoren vertonen en daarmee een verhoogd risico op delinquentie hebben.

Vanwege de inconsistente resultaten van eerder onderzoek naar criminele paden van meisjesdelinquentie en door gebrek aan onderzoek naar criminele paden van hoog-risicomeisjes is het moeilijk om hypothesen over delicttypen en kenmerken van meisjes uit verschillende ontwikkelingstrajecten op te stellen. Daarom heeft het huidige onderzoek een beschrijvend, exploratief karakter.

Methode

Voor dit artikel hebben we gebruikgemaakt van de gegevens van een onderzoek naar risicofactoren en het recidivegedrag van een groep hoog-risicomeisjes (Megens & Day, 2007). De steekproef bestond uit 148 meisjes die waren geplaatst in de gesloten behandelrichting Alexandra, de residentiële afdeling voor meisjes van de justitiële jeugdinrichting (JJI) Harreveld, en die deze hebben verlaten tussen januari 1992 en december 1995. De behandeling was gericht op het verminderen van het problematische en delinquente gedrag van de meisjes en op het bieden van onderwijs. Een verblijf van minstens twee maanden en een gevuld behandelingsdossier waren vereisten voor inclusie in de steekproef. Het aantal veroordelingen van één meisje bleek zo onevenredig hoog (140 veroordelingen), dat is besloten om dit meisje uit de analyses te laten, omdat ze anders de resultaten te sterk zou beïnvloeden. De analyses zijn dus uiteindelijk gebaseerd op 147 meisjes. Vier meisjes waren op strafrechtelijke titel geplaatst, de rest civielrechtelijk. Jongeren worden op civielrechtelijke titel geplaatst wanneer zij opvoedings- en gedragsproblemen, volgens Zahn (2009) een serieuze risicofactor voor delinquentie, hebben die volgens de rechter dermate ernstig zijn, dat gesloten plaatsing nodig is. Overigens, met ingang van 2008 worden jongeren met een civiele en strafrechtelijke maatregel gescheiden geplaatst, een proces dat in 2010 rond moet zijn. Vanaf dan worden in justitiële jeugdinrichtingen enkel nog jongeren op strafrechtelijke titel geplaatst. Civielrechtelijk geplaatsten krijgen een plaats in de gesloten jeugdzorg, die onder het Ministerie van VWS valt.

De gemiddelde leeftijd bij instroom was 15 jaar en 6 maanden ($SD=1,1$ jaar), en bij uitstroom 16 jaar en 6 maanden ($SD=1,2$ jaar). De verblijfsduur was gemiddeld 12 maanden ($SD=6$ maanden) met een maximumverblijf van 3 jaar en 6 maanden. Op het moment van de meting van de veroordelingen waren de vrouwen 26 tot 35 jaar ($M=31$, $SD=1,66$). Drie van hen zijn inmiddels overleden. 43 meisjes (29,3 procent) hadden vóór plaatsing in Harreveld contact gehad met politie of justitie omdat ze ervan verdacht werden een delict te hebben gepleegd. De behandelaars hadden echter ook aan de jongeren zelf gevraagd wat hun delictgeschiedenis was voor plaatsing; 109 meisjes (74,1 procent) hadden aangegeven een delict te hebben gepleegd. In vergelijking met de algemene populatie (Van der Laan & Blom, 2006) lijkt het delictgedrag van onze steekproef daarmee verhoogd, en mogelijk ernstiger, gezien het hoge percentage dat al minstens één politiecontact heeft gehad.

Meetinstrumenten

Persoon(lijkheid)s- en achtergrondkenmerken zijn verkregen uit behandeldossiers die ten tijde van het verblijf van de meisjes waren aangelegd. De dossiers bestonden uit gegevens van een multidisciplinair team: psychologische rapportages, verslagen van de Raad voor de Kinderbescherming en behandel- en voortgangsrapportages. De dossiers zijn aan de hand van een gestructureerde checklist gescoord. Persoonlijkheidskenmerken waren met veelal gevalideerde en genormeerde instrumenten bepaald (Hendriks & Bijleveld, 2004). De bestaande vragenlijst werd bovendien uitgebreid met factoren die specifiek voor de verklaring van meisjesdelinquentie van

belang konden zijn (Megens & Day, 2007), zoals angst- en stemmingsstoornissen en traumagerelateerde problematiek.

Het scoren van de dossiers gebeurde blind, voordat informatie over delinquent gedrag na uitstroom beschikbaar was. De interbeoordelaarsbetrouwbaarheid was goed met een Cohen's kappa van .71 en hoger. Als variabelen zijn gebruikt demografie (leeftijd, etniciteit), persoonlijkheid (intelligentie, neuroticisme, beïnvloedbaarheid, impulsiviteit, extraversie, spanningsbehoefte, zelfbeeld, sociale vaardigheden), probleemgedrag (agressie, autoriteitsproblematiek, suicidaliteit, drugsgebruik, alcoholgebruik, gokgedrag), stoornissen (angststoornis, persoonlijkheidsstoornis, depressiviteit), negatieve gebeurtenissen (traumablootstelling, verwaarlozing, mishandeling, seksueel misbruik), het gezin (gescheiden ouders, psychopathologie ouders, ouder-kindrelatie) en leeftijdgenoten (contact, delinquentie, gepest zijn).

De ontwikkelingstrajecten zijn gemodelleerd op basis van de geregistreerde justitiecontacten (justitiële documentatie – JD) van de meisjes. We hadden gegevens over de aard van het delict, de pleegdatum en de afdoening ter beschikking. Aangezien voor 1995 de pleegdatum niet werd geregistreerd, is deze geschat op basis van de afdoeningsdatum. Latere delicten wezen uit dat delicten om en nabij een jaar voor de afdoeningsdatum werden gepleegd; onbekende pleegdata werden dus een jaar voor afdoening geschat.

Informatie over geregistreerde delicten was beschikbaar vanaf de leeftijd dat de meisjes vervolgd konden worden (12) tot en met de sluitingsdatum van de dataverzameling (mei 2008). We hebben informatie over het delictgedrag van de meisjes over een periode van gemiddeld twintig jaar. De classificatie van de delicten is gebeurd op basis van de 'CBS standaardclassificatie misdrijven' (Eggen & Van der Heide, 2005).

Analyses

Om te onderzoeken of er onderscheid gemaakt kan worden tussen de meisjes in de ontwikkeling van het delinquente gedrag, wordt group-based trajectory modeling gebruikt (Nagin, 2005). Met deze techniek worden groepen individuen met eenzelfde ontwikkelingstraject van bepaald gedrag onderscheiden. Op basis van de JD-gegevens hebben wij trajecten van crimineel gedrag geschat van 12- tot 32-jarige leeftijd, met correctie voor leeftijd van overlijden. Er is niet gecorrigeerd voor eventuele verminderde blootstelling vanwege vrijheidsstraffen, aangezien dit zeer weinig voorkwam. De meest substantiële verminderde blootstelling was tijdens het verblijf in de JJI, maar ook hier hebben de meisjes delicten gepleegd, dus dit is niet terug te zien in de frequentie van de veroordelingen.

Het Bayesian Information Criterion (BIC) werd gehanteerd als fitmaat die aangeeft hoe goed het model past op de data. Hoe hoger het BIC, hoe beter het model.¹ De

1 Het BIC is een fitmaat dat gebruikmaakt van een schatting van maximale waarschijnlijkheid en daarbij corrigeert voor de complexiteit van het model. Het BIC geeft dus aan welk model het minst complex is en het beste past op de data. We hebben daarbij gekozen voor een model dat geschikt is voor count-variabelen (variabelen die meten hoe vaak iets voorkomt) en dat rekening houdt met het feit dat veroordelingen zeldzame gebeurtenissen zijn (het 'zero-inflated Poisson model'). Voor gedetailleerde informatie, zie Nagin (2005).

Tabel 1: Modelselectie

	BIC
1 traject	-2.036,30
2 trajecten	-1.544,44
3 trajecten	-1.501,79
4 trajecten	-1.473,07
5 trajecten	-1.474,04

'posterior group probabilities' laten zien hoe goed meisjes toegewezen kunnen worden aan een traject. Een gemiddelde group probability van 0,7 of hoger betekent dat de meisjes redelijk eenduidig aan groepen kunnen worden toegewezen.

Om te onderzoeken of meisjes met verschillende criminaliteitstrajecten verschillen in gepleegde delicten en in hun persoon(lijkheid)s- en achtergrondvariabelen, zijn kruistabellen gebruikt. Aangezien ontwikkelingstrajecten konden bestaan uit relatief kleine aantallen meisjes, hebben we besloten een p-waarde van 0,10 als significant te beschouwen.

Resultaten

Veel meisjes met verhoogd risico

Zoals verwacht bleken meisjes in onze steekproef inderdaad een *verhoogd risico* te hebben voor delinquentie. Zo waren zij allen hoogneurotisch, hoogimpulsief en zeer spanningsbehoefstig. 80 procent van de meisjes was depressief en ongeveer 9 procent had ooit een suïcidepoging gedaan. Ongeveer twee derde van de meisjes gebruikte softdrugs, maar slechts weinigen dronken veel alcohol. Veel meisjes waren vermoedelijk slachtoffer van seksueel misbruik (30 procent tot 45 procent). Van slechts drie meisjes werd gerapporteerd dat ze een gezonde relatie hadden met hun ouders.

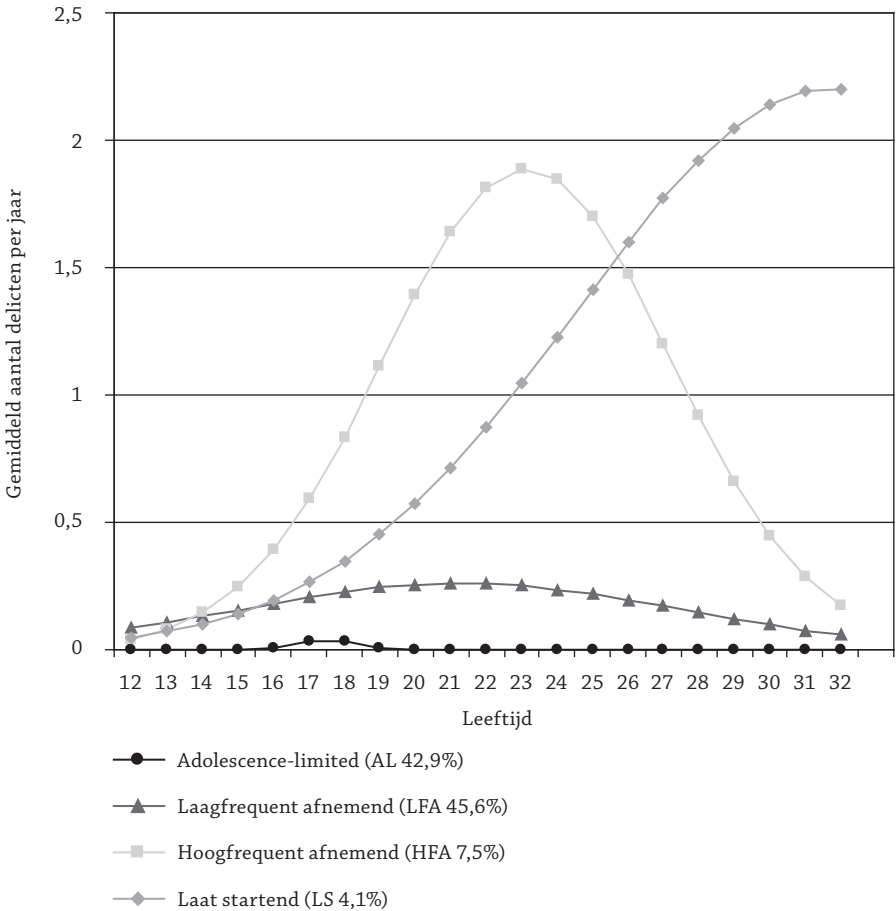
Trajectenanalyse

Een model waarin vier verschillende ontwikkelingstrajecten worden onderscheiden, bleek de beste oplossing op grond van het BIC (zie tabel 1, beste model vetgedrukt). De gemiddelde posterior group probabilities waren 0,86 en hoger.

Overigens werden bij een oplossing van drie ontwikkelingstrajecten dezelfde trajecten gevonden als bij een 4-groepsoplossing, maar lijken het HFA- en het LS-traject te zijn samengevoegd. Deze groep pleegt veel delicten, piekt op 26-jarige leeftijd, waarna het criminele gedrag afneemt. Op 32-jarige leeftijd is deze groep meisjes nog steeds delinquent. Een oplossing van vijf ontwikkelingstrajecten laat dezelfde trajecten zien als een 4-groepsoplossing, alleen lijkt het AL-traject opgesplitst te zijn in twee groepen: een groep die helemaal geen delicten pleegt, en een groep die enkel wat doet in de adolescentie.

Figuur 1 laat de vier ontwikkelingstrajecten zien. Op basis van het verloop van het aantal veroordelingen is aan elk traject een naam toegekend: het adolescence-limited traject (AL), het laagfrequent afnemende traject (LFA), het hoogfrequent afne-

Figuur 1: Ontwikkelingstrajecten van delinquent gedrag

mende traject (HFA) en het laatstartende traject (LS). Het grootste deel van de steekproef kon toegewezen worden aan het AL- (63 meisjes) en het LFA-traject (67 meisjes). De AL-meisjes pleegden enkel een klein aantal delicten rond hun 17e jaar. Meer delicten, maar nog steeds relatief weinig, werden gepleegd door meisjes in het LFA-traject. Een lichte piek van delinquent gedrag is voor deze groep te zien rond 21 jaar. Elf meisjes pasten in het HFA-traject, zij pleegden relatief veel misdrijven in de adolescentie tot aan de volwassenheid. Op hun 23e pleegden zij de meeste delicten; op 32-jarige leeftijd blijken zij echter nagenoeg gestopt te zijn met delinquent gedrag. Het LS-traject ten slotte bestond uit slechts zes meisjes. In de vroege adolescentie, rond het verlaten van de JJI, is dit traject nog niet te onderscheiden van het LFA-traject. Vanaf hun 16e begint het delinquente gedrag echter toe te nemen. Het grootste aantal misdrijven pleegden zij gemiddeld rond hun 30e.

Aantal en type delicten

Meisjes in de AL-groep lopen gemiddeld 0,6 veroordelingen op tussen hun 12e en 32e. De overgrote meerderheid van deze delicten waren vermogensmisdriven (74,1 procent). De verdeling geweldsmisdriven en openbare-ordemisdriven was gelijk (beide 11,1 procent). In vergelijking met andere meisjes uit de steekproef zijn de meisjes in dit traject nauwelijks delinquent.

In het LFA-traject waren er gemiddeld 4,0 veroordelingen per persoon tussen het 12e en 32e jaar. Vergeleken met de andere trajecten waren deze meisjes weinig veroordeeld voor vermogensmisdriven (36,3 procent) en veel voor geweldsmisdriven (18,7 procent). Van alle delicten was 12 procent een openbare-ordedelict. Daarnaast pleegden zij twee derde van alle verkeersdelicten.

Meisjes in het HFA-traject liepen gemiddeld 20,8 veroordelingen op tussen hun 12e en 32e jaar. Daarvan was 12,7 procent een geweldsmisdrijf, 49,3 procent een vermogensmisdrijf en 14,8 procent een openbare-ordemisdrijf. Meisjes in deze groep werden dus veroordeeld voor zeer verschillende misdrijven. Duidelijk is dat meisjes in dit traject over het algemeen veel meer delicten hebben gepleegd dan in de twee eerdergenoemde trajecten.

De meeste delicten werden echter gepleegd door meisjes uit het LS-traject, gemiddeld 24,7 veroordelingen per persoon. Veel van deze delicten waren vermogensdelicten (54,1 procent) en maar weinig geweld (9,5 procent) of openbare orde (6,1 procent).

Kenmerken meisjes in de verschillende trajecten

Om te onderzoeken of meisjes in verschillende ontwikkelingstrajecten van crimineel gedrag verschillen op persoon(lijkheid)s- en achtergrondkenmerken, zijn kruistabellen geanalyseerd. De meisjes in de vier trajecten verschilden *niet* significant op: ethniciteit, neuroticisme, impulsiviteit, spanningsbehoefte, beïnvloedbaarheid, extraversie, depressie, suïcidaliteit, autoriteitsproblematiek, gokgedrag, alcoholgebruik, softdrugsgebruik, angststoornis, mishandeling, relatie met ouders, psychopathologie van de ouders, seksueel misbruik en gepest zijn.

Meisjes in de verschillende trajecten verschilden *wel* op intelligentie ($\chi^2(6) = 16,87$, $p=0,01$), zelfbeeld ($\chi^2(6) = 11,00$, $p=0,09$), sociale vaardigheden ($\chi^2(6) = 12,54$, $p=0,05$), agressie ($\chi^2(3) = 6,34$, $p=0,10$), persoonlijkheidsstoornis ($\chi^2(3) = 14,19$, $p<0,01$) en gescheiden ouders ($\chi^2(3) = 7,70$, $p=0,05$). In deze paragraaf schetsen wij van elk van de vier ontwikkelingstrajecten een beschrijvend beeld wat betreft deze persoon(lijkheid)s- en achtergrondkenmerken. Daarnaast zijn interpreteerbare patronen te herkennen voor een aantal variabelen (traumablootstelling, verwaarlozing, contact met leeftijdgenoten en delinquentie van leeftijdgenoten) waarop meisjes (net) significant verschillen. Waar aanwezig, zullen we dat soort patronen op een meer kwalitatieve wijze beschrijven (zie ook tabel 2).

Meisjes in het AL-traject waren gemiddeld intelligent en hadden een laag zelfbeeld. Zij hadden relatief betere sociale vaardigheden in absolute zin dan meisjes in andere trajecten – al waren van slechts 12,7 procent de sociale vaardigheden te classificeren als 'voldoende'. Twee derde van de meisjes had problemen met agressieregulatie. In vergelijking met de andere trajecten hadden veel meisjes uit dit traject last van een persoonlijkheidsstoornis. Een gemiddeld aantal, in vergelijking met de overige

Tabel 2: Kenmerken uit behandeldossiers van de meisjes per traject

	AL	LFA	HFA	LS
Intelligentie	gemiddeld	gemiddeld	laaggemiddeld	gemiddeld – begaafd
Zelfbeeld	laag	laag	extreem laag	laag
Sociale vaardigheden	onbeholpen	onbeholpen – zeer gebrekkig	zeer gebrekkig	onbeholpen – zeer gebrekkig
Agressieregulatie	65,1%	67,2%	100,0%	50,0%
Persoonlijkheidsstoornis	31,7%	7,5%	18,2%	0,0%
Gescheiden ouders	59,3%	77,4%	63,6%	33,3%
Traumablootstelling	39,3%	55,4%	54,5%	16,7%
Verwaarlozing	82,5%	88,1%	100,0%	66,7%
Contact leeftijdgenoten	matig	matig – slecht	zeer slecht	matig – slecht
Delinquentie leeftijdgenoten	57,1%	68,7%	72,7%	100,0%
N	63	67	11	6

meisjes, kwam uit een gezin met gescheiden ouders. Overigens waren meisjes in het AL-traject, hoewel niet significant verschillend, relatief weinig blootgesteld aan een trauma en weinig verwaarloosd. Daarnaast hadden zij veelal matig contact met leeftijdgenoten en had meer dan de helft delinquente vrienden – binnen de steekproef was dit relatief weinig. Deze meisjes worden daarmee, samengevat, vooral getypeerd door een persoonlijkheidsstoornis met daarnaast relatief weinig andere risicofactoren. Daarnaast hebben zij een aantal protectieve factoren, zoals een gemiddelde intelligentie, relatief niet zeer slechte sociale vaardigheden en een niet extreem laag zelfbeeld.

In het LFA-traject werden meisjes gekenmerkt door een gemiddelde intelligentie, een laag zelfbeeld en onbeholpen tot zeer gebrekkige sociale vaardigheden. Ook in dit traject had twee derde last van problemen met agressieregulatie, maar nagenoeg geen van hen had een persoonlijkheidsstoornis. In vergelijking met andere trajecten hadden veel meisjes gescheiden ouders. Kenmerken waarop de LFA-meisjes (net) niet significant verschilden, waren dat meer dan de helft was blootgesteld aan een trauma en dat zeer velen wel of mogelijk verwaarloosd waren. Bijna twee derde van de meisjes had slecht contact met leeftijdgenoten en meer dan twee derde had delinquente vrienden. Dit traject wordt daarmee gekenmerkt door tamelijk veel risicofactoren. Op basis van het aantal risicofactoren zou te verwachten zijn dat deze meisjes ook een behoorlijk aantal veroordelingen zouden oplopen. Zij vertoonden echter relatief weinig crimineel gedrag.

Meisjes uit het HFA-traject bleken vervolgens in vergelijking met de andere trajecten de laagste intelligentie te hebben, het laagste zelfbeeld en de slechtste sociale vaardigheden. Alle meisjes hadden problemen met agressieregulatie en 18,2 procent had daarnaast nog een persoonlijkheidsstoornis. Veel meisjes hadden gescheiden ouders, hoewel niet zo veel als de LFA-groep. Met betrekking tot (net) niet-signifi-

cante kenmerken bleek net als bij LFA-meisjes meer dan de helft een trauma meegemaakt te hebben, maar waren alle meisjes verwaarloosd. De meisjes hadden slecht contact met leeftijdgenoten en bijna driekwart had delinquente vrienden. Degenen die veel delicten plegen, worden dus net als de LFA-groep getypeerd door een profiel met veel risicofactoren, die zij echter in ernstigere mate hebben.

Het LS-traject ten slotte bleek meisjes te bevatten die gemiddeld intelligent tot begaafd waren, maar een laag zelfbeeld hadden en onbeholpen tot zeer gebrekkige sociale vaardigheden. Geen van de meisjes had een persoonlijkheidsstoornis, maar de helft had problemen met agressieregulatie. Een derde kwam uit een gezin met gescheiden ouders, hetgeen binnen deze groep weinig is. Kenmerken waarop meisjes (net) niet significant verschilden, wezen erop dat maar één meisje werd blootgesteld aan een trauma, hoewel twee derde was verwaarloosd. Hun contact met leeftijdgenoten was matig tot slecht. Alle meisjes in dit traject gaven aan delinquente vrienden te hebben, meer dan in de overige trajecten. Het is lastig deze groep te typeren door het kleine aantal dat binnen dit ontwikkelingstraject paste. Wel vertoonden ze relatief weinig probleemgedrag en hadden zij relatief weinig negatieve gebeurtenissen meegemaakt. Het lijkt er dus op dat zij relatief weinig risicofactoren hadden en dat zij mogelijk werden beschermd door een bovengemiddelde intelligentie. Zij pleegden echter de meeste delicten, vooral in de volwassenheid.

Discussie

Snelle afname delinquentie

In deze studie is getracht ontwikkelingstrajecten van crimineel gedrag van hoog-risicomeisjes te onderscheiden en deze te beschrijven op basis van type delicten en op basis van persoon(lijkheid)s- en achtergrondkenmerken.

Hoewel de meisjes gemiddeld een verhoogd risico hadden op delinquentie, bleek bijna 90 procent tussen hun 12e en 32e geen of weinig delicten te hebben gepleegd en gingen er maar weinig een langdurige criminele carrière in (11,6 procent). Dit komt overeen met onderzoek van Boendermaker en Uit Beijerse (2008), die lieten zien dat het gedrag van meisjes in een JJI minder getypeerd wordt door delinquent gedrag dan door oppositioneel-opstandig gedrag. Na hun 30e bleken nog maar zes vrouwen crimineel actief en ook bij hen lijkt het verloop van delinquentie af te nemen. Dit is echter niet met zekerheid te zeggen; daarvoor zouden we crimineel gedrag van deze vrouwen nog een aantal jaren moeten volgen, en de groep is in absolute zin ook te klein om generaliserende uitspraken te doen. Dat betekent dat wij geen ondersteuning vinden voor de veronderstelling op grond van de theorie van Moffitt, dat allen – of veel – van deze hoog-risicomeisjes zich op het persistente pad zouden bevinden. Ook vonden wij niet, zoals Silverthorn en Frick stelden, dat alle criminele meisjes zich slechts op één pad bevinden. Ook binnen meisjes vinden we verschillende ontwikkelingspaden van delinquentie.

Ontwikkelingstrajecten vergeleken met eerder onderzoek

Het AL-traject lijkt op het adolescence-limited traject van de typologie van Moffitt, aangezien de vrouwen alle delicten tijdens de adolescentie plegen en zich daarna aan de wet lijken te hebben gehouden, althans niet meer vervolgd zijn.

Het HFA-traject komt het meest overeen met Moffitts life-course persistent pad. Net als persistente meisjes blijken HFA-meisjes veel delicten te plegen en hebben zij veel risicofactoren. De HFA-meisjes stoppen echter langzaamaan met het plegen van delicten gedurende de levensloop, terwijl crimineel gedrag van ouders uit een life-course persistent pad niet zou moeten ophouden. De oorzaak van het stoppen van de criminele carrière is onduidelijk bij deze vrouwen en ook onverwacht, gezien de aanwezigheid van veel (stabiele) risicofactoren. Vervolgonderzoek is nodig om te bepalen of mogelijk dynamische risicofactoren (of beschermende factoren) hierbij een rol spelen. Een verklaring zou bijvoorbeeld kunnen zijn dat de meisjes een vaste baan of partner hebben gevonden en dat deze bindingen hen weerhielden van meer crimineel gedrag. In de toekomst willen we gegevens over gezinsvorming en dienstverbanden voor de huidige groep verzamelen om te onderzoeken hoe het deze inmiddels volwassen vrouwen is vergaan, en of dit verband heeft met hun criminele gedrag. Daarbij willen we ook kijken naar verslavingsproblematiek bij deze groep.

Het LS-traject lijkt overeen te komen met het delayed-onset traject van Silverthorn en Frick, aangezien in beide trajecten het criminele gedrag relatief laat tot uiting komt en door blijft gaan tot in de volwassenheid. Het LS-traject start zelfs later dan het delayed-onset traject en het is daarom de vraag of we het hebben over dezelfde groep, en of onze HFA-groep niet eerder die van het delayed-onset pad is. Studies waar Silverthorn en Frick hun theorie op hebben gebaseerd, keken enkel naar vrouwendelinquentie tot hooguit het 23e jaar, terwijl wij trajecten hebben geschat tot 32 jaar. Door hun korte observatieperiode is het mogelijk dat Silverthorn en Frick de nog latere starters daardoor niet hebben kunnen waarnemen. Daarnaast verschillen de persoon(lijkheid)- en achtergrondkenmerken van de meisjes met de risicofactoren die Silverthorn en Frick benoemden. Hoewel de auteurs beweerden dat deze meisjes, net als jongens in het life-course persistent pad, veel risicofactoren hadden, hadden laatstartende meisjes uit onze studie juist weinig risicofactoren.

Het is interessant te kijken of ontwikkelingstrajecten van meisjes nu lijken op die van jongens. Een vergelijking met de resultaten van Van der Geest e.a. (2007) is het meest zuiver, aangezien zij trajecten geschat hebben van jongens uit dezelfde JJI. Deze trajecten zijn echter gebaseerd op ernstige delinquentie en niet op algemene delinquentie zoals in onze studie. Een systematische vergelijking is dus nu nog niet mogelijk, maar zal gebeuren in vervolgonderzoek. De indruk is wel dat de meisjes-trajecten ook bij jongens gevonden zijn. De meisjes uit de verschillende ontwikkelingstrajecten worden echter getypeerd door andere kenmerken dan jongens. Zo vertoonden mannelijke late starters psychopathische trekken, iets wat bij meisjes niet is gevonden. Daarnaast was er bij jongens nog een vijfde pad, dat bij meisjes ontbreekt: het hoogfrequent chronische traject. Ook in het model met vijf ontwikkelingstrajecten van meisjes (zie hiervoor bij 'Trajectenanalyse') wordt dit hoogfrequent chronische traject niet gevonden.

Type meisjes in de ontwikkelingstrajecten

Er waren weinig risicofactoren waarop de meisjes uit de vier trajecten verschilden. Dit kan allereerst te maken hebben met het feit dat de twee groepen in statistische zin klein waren. Een tweede oorzaak kan zijn dat alle meisjes een hoog risico hadden om delinquent te worden. Desalniettemin bleken intelligentie, niveau van zelfbeeld, agressie en een persoonlijkheidsstoornis factoren die in eerder onderzoek geïdentificeerd waren als onderscheidend tussen wel en niet-delinquente meisjes, onderscheidend binnen delinquente meisjes met verschillende ontwikkelingspaden van crimineel gedrag. Hetzelfde gold voor sociale vaardigheden en gescheiden ouders. Meisjes uit het LFA-traject worden gekenmerkt door een behoorlijk aantal risicofactoren en toch plegen zij relatief weinig delicten. Het risicoprofiel van HFA-meisjes is nagenoeg hetzelfde, hun criminele gedrag daarentegen is aanzienlijk ernstiger. Het kleine verschil in het soort risicofactoren en het grote verschil in delinquentie tussen de meisjes uit het LFA- en het HFA-traject zijn opvallend. Een mogelijke verklaring is dat HFA-meisjes dezelfde risicofactoren in *ernstigere* mate hebben. Deze resultaten stroken met theorieën die stellen dat meisjes een hoge drempelwaarde hebben om delinquent te worden (het 'threshold effect'; Baker e.a., 1989; Loeber & Keenan, 1994; McCabe e.a., 2002; Robins, 1966). Verondersteld wordt dat meisjes veel risicofactoren moeten hebben en als het ware een drempelwaarde van risicofactoren moeten hebben bereikt, voordat zij crimineel gedrag gaan vertonen. Hebben meisjes deze drempelwaarde eenmaal overschreden, dan zal, volgens de theorie, de manifestatie van delinquent gedrag zeer ernstig zijn, zelfs ernstiger dan bij jongens. Mogelijk is de ernst van de risicofactoren van de LFA-meisjes uit onze studie nog niet voldoende om de drempelwaarde te overschrijden, anders dan die van de HFA-meisjes. Wel moet in acht worden genomen dat het verschil in delinquentie tussen de LFA- en de HFA-meisjes ook verklaard kan worden uit vervolgingsverschillen. LFA-meisjes zouden net zoveel delicten gepleegd kunnen hebben als HFA-meisjes, maar worden wellicht door hun (iets) minder problematische achtergrond minder snel aangehouden. Ook kan het zo zijn dat de LFA-meisjes zelf langer of vaker uit handen van de politie wisten te blijven doordat zij intelligenter zijn dan de HFA-meisjes.

Onze resultaten bevestigen eerdere studies omtrent de drempelwaarde van meisjesdelinquentie, die ook politie- of justitiecijfers betroffen (Baker e.a., 1989; McCabe e.a., 2002; Robins, 1966), maar nuanceren die ook. Ons onderzoek laat immers zien dat niet alleen het aantal risicofactoren, waar de meeste threshold-theorieën van spreken, van belang is, maar ook de ernst van risicofactoren. Er is echter ook hier meer onderzoek nodig, om meer duidelijkheid te krijgen over de drempelwaarde van verschillende risicodomeinen, populaties en delicttypen. Onze resultaten suggereren dat mogelijk met name de drempelwaarde van geweldsmisdrijven verschilt van die van andere delicten. Meisjes in het LFA-traject bleken immers verhoudingsgewijs het meest veroordeeld te zijn voor geweldsmisdrijven, in tegenstelling tot andere misdrijven. Een tweede nuancering over de drempel is dat deze niet opgaat voor alle meisjes. Meisjes uit het LS-traject, de groep die uiteindelijk de meeste delicten pleegde, hadden immers opvallend weinig risicofactoren.

Deze meisjes uit het LS-traject zijn lastiger te typeren, aangezien hun criminele gedrag later op gang komt en blijft stijgen tot het 30e levensjaar, terwijl we enkel

informatie over persoon(lijkheid)s- en achtergrondkenmerken ten tijde van hun behandeling hebben. Gezien hun gemiddeld relatief hoge intelligentie en door de aard van de delicten (veelal vermogensdelicten) zou het zo kunnen zijn dat de meisjes bewust voor criminaliteit hebben gekozen; deze meisjes zijn wellicht het criminele pad opgegaan, omdat zij dachten dat het hun vooral iets op zou leveren. Ook wisten deze meisjes wellicht langere tijd uit de handen van de politie te blijven, waardoor het lijkt alsof zij pas op latere leeftijd delinquent zijn geworden. Hoe dan ook, het is een raadselachtige groep met weinig risicofactoren en toch een sterke stijging van crimineel gedrag. Om meer duidelijkheid te krijgen over deze laatstartende groep is vervolgonderzoek vereist, met name naar dynamische factoren.

Methodologische kanttekeningen

Dit onderzoek heeft een aantal beperkingen, en een aantal sterke punten. Om met de beperkingen te beginnen: de onderzochte steekproef is in statistische zin niet groot. Sampson e.a. (2004) lieten zien dat resultaten van group-based trajectory modeling robuust zijn vanaf een steekproefgrootte van 200 en dit aantal is hier niet behaald. Onze onderzoeksgroep bevat echter alle vrouwen die tussen januari 1992 en december 1995 uitgestroomd zijn uit Alexandra, tot dan toe de grootste en op één na enige gesloten residentiële setting in Nederland voor meisjes. We hebben dus het overgrote deel meegenomen van de meisjes die in die periode in Nederland gesloten zijn behandeld. Deze beperking kan ook genuanceerd worden door te benadrukken dat group-based trajectory modeling slechts een interpretatiemethode is, een instrument om de gegevens te kunnen ordenen en duiden, en geen absolute harde classificaties oplevert.

Een tweede beperking is dat de criminele carrières onderzocht zijn door middel van officiële registraties. Het is bekend dat door geregistreerde criminaliteitscijfers te gebruiken een groot deel van het feitelijk delinquente gedrag niet wordt meegenomen (Farrington e.a., 2003). Voor meisjes is er mogelijk een nog groter verschil dan bij jongens tussen het aantal gepleegde delicten en het aantal waarvoor zij worden veroordeeld (Jeffries e.a., 2003), ook wel het 'vervolgingsgat' genoemd. Megens en Day (2007) lieten zien dat dit voor deze groep meisjes, in vergelijking met een vergelijkbare groep jongens (Van der Geest e.a., 2007), inderdaad het geval is. Mogelijk zien ontwikkelingstrajecten van zelfgerapporteerde delinquentie er anders uit.

Een laatste beperking die genoemd dient te worden, is dat we enkel persoon(lijkheid)s- en achtergrondkenmerken tot onze beschikking hadden ten tijde van het verblijf in de JJI. Wellicht zijn het ook, of juist, dynamische kenmerken die zich later in het leven manifesteren, die onderscheidend werken, zoals het vinden van een baan of trouwen. Vooral voor het laatstartende traject ligt het voor de hand om een verklaring voor het late criminele gedrag te zoeken in dynamische kenmerken. Deze beperking gaat overigens niet op voor veel van de persoonlijkheidskenmerken die stabiel worden geacht.

Onze studie heeft ook een aantal sterke punten. Niet eerder werden de criminele carrières onderzocht van hoog-risicomeisjes door onderscheid te maken tussen verschillende ontwikkelingspaden. Ten tweede konden wij uit de behandeldossiers van de meisjes hoogwaardige informatie betrekken, die veelal met gevalideerde, state-of-the-artinstrumenten was gemeten. Een derde sterk punt is ook de lange periode

van twintig jaar waarover het criminele gedrag van de meisjes kon worden gevolgd: veel andere studies hielden in de vroege volwassenheid op. Onze studie laat zien dat daarmee belangrijke verschillen tussen groepen worden gemist. Ook blijkt uit ons onderzoek dat meisjes niet eenzelfde ontwikkeling van delinquent gedrag doormaken, en het nut van onderzoek binnen hoog-risicogroepen. Voor een deel van de gevonden ontwikkelingstrajecten was het mogelijk om het pad op een inhoudelijk zinnige wijze te relateren aan kenmerken van de meisjes, hun jeugd en hun omgeving. Onze studie liet zien dat ook binnen hoog-risicomeisjes een drempeleffect aanwezig lijkt te zijn, dat bovendien niet alleen betrekking heeft op het aantal, maar vooral ook op de mate waarin risicofactoren ervaren worden.

Voor met name de late starters blijkt echter dat vervolgonderzoek nodig is om hun late start op het criminele pad te kunnen verklaren.

Literatuur

- Aguilar, B., Sroufe, A., Egeland, B. & Carlson, E. (2000). Distinguishing the early-onset/persistent and adolescence-onset antisocial behaviour types: From birth to 16 years. *Development and Psychopathology*, 12(2), 109-132.
- Baker, L.A., Mack, W., Moffitt, T.E. & Mednick, S. (1989). Sex differences in property crime in a Danish adoption cohort. *Behavior Genetics*, 19(3), 355-370.
- Blokland, A., Nagin, D. & Nieuwebeerta, P. (2005). Life span offending trajectories of a Dutch conviction cohort. *Criminology*, 43(4), 919-954.
- Boendermaker, L. & Beijerse, J. uit (2008). *Opvoeding en bescherming achter 'tralies': Jeugdrichtingen tussen juridische beginselen en pedagogische praktijk*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Bongers, I.L., Koot, H.M., Ende, J. van der & Verhulst, F.C. (2004). Developmental trajectories of externalizing behaviors in childhood and adolescence. *Child Development*, 75(5), 1523-1537.
- Broidy, L.M., Nagin, D.S., Tremblay, R.E., Bates, J.E., Brame, B., Dodge, K.A., Fergusson, D.M., Horwood, J.L., Loeber, R., Laird, R.D., Lynam, D.R., Moffitt, T.E., Pettit, G.S. & Vitaro, F. (2003). Developmental trajectories of childhood disruptive behaviors and adolescent delinquency: A six-site, cross-national study. *Developmental Psychology*, 39(2), 222-245.
- D'Unger, A.V., Land, K.C. & McCall, P.L. (2002). Sex differences in age patterns of delinquent/criminal careers: Results from poisson latent class analyses of the Philadelphia Cohort Study. *Journal of Quantitative Criminology*, 18(4), 349-375
- Eggen, A.Th.J. & Heide, W. van der (2005). *Criminaliteit en rechtshandhaving 2004*. Den Haag: WODC/Boom Juridische uitgevers, Onderzoek & Beleid, nr. 237.
- Eysenck, H.J. (1977). *Crime and personality*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Farrington, D.P., Jolliffe, D., Hawkins, J.D., Catalano, R.F., Hill, K.G. & Kosterman, R. (2003). Comparing delinquency careers in court records and self-reports. *Criminology*, 41(3), 933-958.
- Fergusson, D.M. & Horwood, L.J. (2002). Male and female offending trajectories. *Development and Psychopathology*, 14(1), 159-177.
- Geest, V. van der, Bijleveld, C.C.J.H. & Blokland, A.A.J. (2007). Ontwikkelingspaden van delinquent gedrag bij hoog-risicjongeren. *Tijdschrift voor Criminologie*, 49(4), 351-369.
- Gottfredson, M.R. & Hirschi, T. (1990). *A general theory of crime*. Stanford, CA: Stanford University Press.

- Hendriks, J. & Bijleveld, C.C.J.H. (2004). *Recidive van jeugdige zedendelinquenten*. Leiden: Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving.
- Hirschi, T. (1969). *Causes of delinquency*. Berkeley, CA: University of California Press.
- Hoyt, S. & Scherer, D.G. (1998). Female juvenile delinquency: Misunderstood by the juvenile justice system, neglected by social science. *Law and Human Behavior*, 22(1), 81-107.
- Hubbard, D.J. & Pratt, T.C. (2002). A meta-analysis of the predictors of delinquency among girls. *Journal of Offender Rehabilitation*, 34(3), 1-13.
- Jeffries, S., Fletcher, G.J.O. & Newbold, G. (2003). Pathways to sex-based differentiation in criminal court sentencing. *Criminology*, 41(2), 329-354.
- Laan, A.M. van der & Blom, M. (2006). *Jeugddelinquentie: Risico's en bescherming. Bevindingen uit de WODC Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit 2005*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Loeber, R. & Keenan, K. (1994). Interaction between conduct disorder and its comorbid conditions: Effects of age and gender. *Clinical Psychology Review*, 14(6), 497-523.
- McCabe, K.M., Lansing, A.E., Garland, A. & Hough, R. (2002). Gender differences in psychopathology, functional impairment, and familial risk factors among adjudicated delinquents. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 41(7), 860-867.
- Megens, K. & Day, S. (2007). Delinquentie van meisjes: Over de relatie tussen risicofactoren en delinquent gedrag na behandeling in een JJI. *Tijdschrift voor Criminologie*, 49(4), 370-385.
- Moffitt, T.E. (1993). Adolescence-limited and life-course persistent antisocial behavior: A developmental taxonomy. *Psychological Review*, 100(4), 674-701.
- Moffitt, T.E. & Caspi, A. (2001). Childhood predictors differentiate life-course persistent and adolescence-limited antisocial pathways among males and females. *Development and Psychopathology*, 13(2), 355-375.
- Nagin, D.S. (2005). *Group-based modeling of development*. Cambridge: Harvard University Press.
- Nagin, D.S., Farrington, D.P. & Moffitt, T.E. (1995). Life-course trajectories of different types of offenders. *Criminology*, 33(1), 111-139.
- Ogders, C.L., Moffitt, T.E., Broadbent, J.M., Dickson, N., Hancox, R.J., Harrington, H., Poulton, R., Sears, M.R., Thomson, W.M. & Caspi, A. (2008). Female and male antisocial trajectories: From childhood origins to adult outcomes. *Development and Psychopathology*, 20(2), 673-716.
- Robins, L.N. (1966). *Deviant children grown up*. Baltimore, MD: Williams and Wilkins.
- Sampson, R.J. & Laub, J.H. (2005). A life-course view of the development of crime. *AAPSS*, 602, 12.
- Sampson, R.J., Laub, J.H. & Eggleston, E.P. (2004). On the robustness and validity of groups. *Journal of Quantitative Criminology*, 20(1), 37-42.
- Schaeffer, C.M., Petras, H., Ialongo, N., Masyn, K.E., Hubbard, S., Poduska, J. & Kellam, S. (2006). A comparison of girls' and boys' aggressive-disruptive behavior trajectories across elementary school: Prediction to young adult antisocial outcomes. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 74(3), 500-510.
- Silverthorn, P. & Frick, P.J. (1999). Developmental pathways to antisocial behavior: The delayed-onset pathway in girls. *Development and Psychopathology*, 11(1), 101-126.
- Silverthorn, P., Frick, P.J. & Reynolds, R. (2001). Timing of onset and correlates of severe conduct problems in adjudicated girls and boys. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 23(3), 171-181.
- Simourd, L. & Andrews, D.A. (1994). Correlates of delinquency: A look at gender differences. *Forum on Corrections Research*, 6(1), 26-31.

- Tankersley, V.L. & Rycraft, J.R. (2007). *A qualitative examination of risk factors influencing female adolescent delinquency in Dallas county, Texas*. University of Texas at Arlington.
- Zahn, M.A. (ed.) (2009). *The delinquent girl*. Philadelphia: Temple University Press.